

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060206

DOM
2024-10-15
Stockholm

Mål nr
M 15347-23

Sid 1 (4)

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2023-11-13 i mål nr M 3265-23, se bilaga A

PARTER

Klagande

Miljönämnden i Malmö kommun

Motpart

VTM Riv Aktiebolag,

Ombud: Advokat M.L.
Advokatfirman Lilliehöök AB

SAKEN

Utdömande av vite

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom förpliktar Mark- och miljööverdomstolen VTM Riv Aktiebolag, , att till staten betala 75 000 kr i vite.

Dok.Id 2122862

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.avd6@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Miljönämnden i Malmö kommun (nämnden) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska ändra mark- och miljödomstolens dom på så sätt att hela det av nämnden ansökta vitesbeloppet ska dömas ut.

VTM Riv Aktiebolag har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Nämnden har till stöd för sin talan anfört i huvudsak följande. Mark- och miljödomstolen konstaterade i den överklagade domen att VTM Riv Aktiebolag inte har utfört de förelagda åtgärderna och att miljöbalkens skyddssyfte inte har uppnåtts. Trots detta beslutade domstolen att jämka det ansökta vitesbeloppet till en fjärdedel. Som skäl har domstolen angett att det sammanlagda vitesbeloppet som dömts ut inte får bli hur högt som helst och hänvisat till att 662 500 kr redan dömts ut för tidigare perioder. För att jämka vite vid utdömande krävs att särskilda skäl föreligger. I förarbeten har exempel såsom ändrade förhållanden sedan myndigheten meddelade sitt föreläggande, schablonmässigt bestämt vitesbelopp utan hänsyn till den enskildes ekonomi eller att adressatens underlåtenhet kan framstå som förhållandevis ursäktlig lyfts fram som omständigheter som kan leda till jämkning. Enligt praxis ska jämkning av ett förelagt vite ske med försiktighet. Det mark- och miljödomstolen anfört utgör inte särskilda skäl för jämkning. Det har inte heller framkommit någon bevisning i målet som tyder på att de särskilda skälen som anges i förarbeten och praxis föreligger. Konsekvensen av mark- och miljödomstolens dom blir att viteshotets effektivitet undanröjs och att vitesföreläggandet inte längre kan användas som ett tillsynsverktyg för att förmå bolaget att vidta åtgärder.

Nämnden ställer sig vidare frågande till om domstolen i sin bedömning får ta hänsyn till de tidigare ansökningarna som redan har prövats och avgjorts. Att VTM Riv Aktiebolag, trots flera utdömda viten, fortfarande inte har rättat sig efter föreläggandet bör snarare tala mot, än för, jämkning. Den kostnad som är förenad med att transportera bort och lämna allt avfall till en godkänd avfallsmottagare är betydligt större än

de 662 500 kr som hittills har dömts ut. Beloppet är därför inte stort i sammanhanget. Då det inte framgår av domen hur domstolen kommit till slutsatsen att vitet ska jämkas till just en fjärdedel framstår bedömningen som godtycklig.

VTM Riv Aktiebolag har till stöd för sin talan anfört i huvudsak följande. Den nu aktuella fastigheten var genom fastighetsägarens tidigare verksamhet förorenad innan bolaget hyrde den. Innan bolaget skulle tillträda fastigheten uppmanades bolaget att bana av området och samla det översta jordlagret i vallar runt verksamhetsområdet. Bolaget bedrev återvinningsverksamhet inom fastigheten fram till 2016. Bolaget städade verksamhetsområdet innan det lämnades. De vallar som tidigare skapats vid avbanningen lämnades kvar då de härrörde från fastighetsägarens tidigare verksamhet och omfattas därmed av fastighetsägarens ansvar. Inga avfallshögar lämnades dock kvar på verksamhetsområdet. Avfallshögarna skapades genom att allmänheten senare körde dit avfall nattetid. Denna historik och att vitet i föreläggandet bestämts schablonmässigt ger skäl att jämka vitet.

VTM Riv Aktiebolag har lämnat in en översiktsvy och fotografier som stöd för att verksamhetsområdet var städat när bolaget lämnade det.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att föreläggandet har delgetts bolaget och att det fått laga kraft. Domstolen instämmer i mark- och miljödomstolens bedömning att föreläggandet är lagligen grundat samt att det är utrett att bolaget under de aktuella perioderna varken fullgjort skyldigheten att transportera bort avfallet eller att redovisa hur detta utförts. Det har inte heller framkommit något som talar för att bolaget skulle ha varit rättsligt eller faktiskt förhindrat att efterleva föreläggandet eller att ändamålet med vitet förlorat sin betydelse.

Vad gäller förutsättningarna att jämka vitet gör Mark- och miljööverdomstolen följande bedömning.

Ett vite får jämkas om det finns särskilda skäl (se 9 § första stycket lagen, 1985:206, om viten). I förarbetena till lagen framhålls vikten av viteshotets effektivitet och att jämkning inte ska vara det normala i mål om utdömande av vite. Vidare understryks att domstolen inte ska göra någon prövning av ett föreläggandes lämplighet. (Se prop. 1984/85:96 s. 56). Vid löpande vite kan det finnas skäl att jämkna beloppet om beslutsmyndigheten låter flera perioder förflyta innan saken förs vidare till domstol. Jämkning har då motiverats med att det annars finns risk för att den enskilde får föreställningen att underlåtenheten att följa föreläggandet inte är särskilt allvarlig. Även att det sammanlagda beloppet riskerar att bli orimligt högt har lyfts fram. (Se MÖD 2008:19 och Mark- och miljööverdomstolens dom den 19 maj 2022 i mål nr M 4899-21.)

Den aktuella ansökan om utdömande av vite avser tre perioder och totalt 75 000 kr. Mark- och miljööverdomstolen anser att vitet sammantaget inte uppgår till ett alltför högt belopp. Det har inte heller framkommit något annat skäl som motiverar att vitet ska jämkas. Nämndens överklagande ska således bifallas och bolaget ska förpliktas att till staten betala ett sammanlagt vite om 75 000 kr.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2024-11-05

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Karin Wistrand, Mikael Hagelroth och Frida Göranson samt tf. hovrättsassessorn Johan Corell, referent.

Föredragande har varit Erik Simberg.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2023-11-13
meddelad i
Växjö

Mål nr M 3265-23

PARTER

Sökande

Miljönämnden i Malmö stad

Motpart

VTM Riv AB,

Ombud: Advokat M.L.
Advokatfirman Lilliehöök AB

SAKEN

Utdömande av vite

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen förpliktigar VTM Riv AB att till staten utge vite om
18 750 kronor.

BAKGRUND

Miljönämnden i Malmö stad (nämnden) beslutade den 21 juni 2017 att förelägga VTM Riv AB att vidta följande åtgärder.

- Transportera bort allt avfall, farligt avfall inklusive vallen från verksamhetsområdet inom del av fastigheten X. Allt avfall och farligt avfall ska lämnas till godkänd mottagare. Åtgärden ska vara vidtagen senast två månader efter att beslutet vunnit laga kraft. Punkten förenas med ett löpande vite på 15 000 kronor.
- Inkomma med en redovisning av vilken typ och mängd av avfall som har tagits omhand samt kvitto från mottagare. Redovisningen ska vara förvaltningen tillhanda senast tre månader efter att beslutet vunnit laga kraft. Punkten förenas med ett löpande vite på 10 000 kronor.

Det framgick vidare att beslutet, med stöd av 4 § första stycket viteslagen, förenades med ett löpande vite för varje ytterligare period på en månad som föreläggandet inte följts i sin helhet.

Mark- och miljödomstolen har hanterat tidigare mål avseende utdömande av löpande vite baserat på ovan redovisade grundföreläggande enligt följande.

Mål-nr	Period	Utdömt belopp
M 3895-20 (MÖD M 4897-21)	Fram till den 2 november 2018 till	25 000 kr
M 5653-20	Från den 3 november 2018 till den 2 december 2018	preskriberad period
M 5724-20 (MÖD M 4899-21)	23 st perioder från den 3 december 2018 till den 2 november 2020	287 500 kr
M 2944-21	3 st perioder från den 3 december 2020 till den 2 april 2021	75 000 kr
M 6379-21	3 st perioder från den 3 april 2021 till 2 november 2021	75 000 kr

M 5452-22	2 st perioder från den 28 juli 2022 till 27 augusti 2022	50 000 kr
M 1733-22	3 st perioder från den 3 oktober 2022 till den 2 december 2022	75 000 kr
M 2052-23	3 st perioder från den 3 januari 2023 till den 2 mars 2023	75 000 kr
TOTALT HITTILLS		662 500 kr

Nämnden har nu ansökt om utdömande av vite hos mark- och miljödomstolen för följande tre perioder:

Överträdelse skedde:	Gäller för period:	Vitesbelopp:
2023-04-03	2023-03-03—2023-04-02	25 000 kr
2023-05-03	2023-04-03—2023-05-02	25 000 kr
2023-06-03	2023-05-03—2023-06-02	25 000 kr

YRKANDEN M.M.

Nämnden har yrkat att VTM Riv AB ska förpliktas att betala löpande vite om 15 000 kronor för punkten 1 och 10 000 kronor för punkten 2, totalt 25 000 kronor per överträdelse, enligt ovanstående tabell. Totalt tre överträdelser och ett vitesbelopp om sammanlagt 75 000 kronor.

Till stöd för yrkandet har nämnden anfört bl.a. följande.

Föreläggandet har vunnit laga kraft, beslutet överklagades den 16 juli 2017 och anses därmed ha delgivits bolaget. Mark- och miljööverdomstolen beslutade den 20 juli 2018 att inte meddela prövningstillstånd. Åtgärder skulle varit vidtagna av bolaget senast 20 september 2018 och uppgifter skulle ha skickats in senast 20 oktober 2018. Bolaget begärde den 24 augusti 2018 anstånd med att vidta åtgärder och inkomma med uppgifter inom utsatt tid. Anstånd beviljades till 2 november 2018 att vidta åtgärder och inkomma med uppgifter.

Förvaltningen utförde den 15 juni 2023 en uppföljande inspektion för att kontrollera om föreläggandet efterlevts. Det konstaterades då att åtgärder inte vidtagits i enlighet med föreläggandet. Avfall och farligt avfall inklusive delar av vallen finns kvar på den tidigare verksamhetsytan och har inte transporterats bort. Någon redovisning i enlighet med föreläggandet har inte heller inkommit till förvaltningen. Vitesföreläggandet har överträtts i sin helhet varför vite enligt punkterna 1 och 2 ska dömas ut.

Nämnden har tidigare ansökt om utdömande av vite för följande perioder:

- för perioden fram till och med 2018-11-02 (mål nr M 3895–20 samt dom från Mark- och miljööverdomstolen M 4897-21),
- för perioden 2018-11-03 till och med 2018-12-02 (mål nr M 5653–20),
- för perioden 2019-01-03 till och med 2020-11-02 (mål nr M 5724–20 samt dom från Mark- och miljööverdomstolen M 4899-21),
- för perioden 2020-12-03 till och med 2021-04-02 (mål M 2157-21 samt M 2944-21),
- för perioden 2021-04-03 till och med 2021-11-02 (mål nr M 6379-21), samt
- för perioden 2022-07-28 till och med 2022-09-27 (mål nr M 5452-22).
- för perioden 2022-10-03 till och med 2022-12-02 (mål nummer M 1733-23), samt
- för perioden 2023-01-03 till och med 2023-03-02 (mål nummer M 2052-23).

VTM Riv AB (bolaget) har motsatt sig att vite döms ut. Till stöd för sin inställning har bolaget anfört i huvudsak följande.

Bolaget är inte ansvarigt för de avfallshögar som idag ligger inom bolagets tidigare verksamhetsområde på fastigheten. Bolaget hyrde under åren 2001-2016 ett mindre område inom fastigheten av Fastighets AB Jernhusen. Inom verksamhetsområdet bedrev bolaget sorteringsverksamhet. När bolagets hyresavtal med Fastighets AB Jernhusen upphörde den 31 december 2016 så lämnade bolaget verksamhetsområdet väl avstädat. Vi årsskiftet 2016/2017 fanns därmed inga avfallshögar inom verksamhetsområdet. Efter att bolaget upphörde med sin

sorteringsverksamhet på fastigheten har det förekommit olovlig "dumpning" av avfall inom verksamhetsområdet. Av denna anledning beslutade Fastighets AB Jernhusen att under år 2019 sätta upp ett högt staket runt verksamhetsområdet.

Trots att bolaget hävdade att de inte har något ansvar för avfallshögarna inom verksamhetsområdet har miljönämnden krävt att bolaget ska forsla bort avfallet/avfallshögarna. För att hjälpa Fastighets AB Jernhusen och för att få ett avslut på ärendet har bolaget, trots att de inte anser sig ha något ansvar för avfallet, vidtagit olika åtgärder för att tillmötesgå miljönämndens krav. Bolaget har bland annat transporterat bort stora högar med bildäck som nattetid hade forslats till fastigheten av okända personer under åren 2018-2019.

Bolaget är inte ansvarigt för det avfall som idag finns på fastigheten och har till styrkande av att de lämnade fastigheten i avstädat skick (utan avfallshögar) vid hyresavtalets upphörande den 31 december 2016, inkommit med foto taget på verksamhetsområdet den 10 september 2018 inom fastigheten av anlita miljökonsult. Fotot togs i samband med att miljökonsulten genomförde provtagningar på fastigheten. Av fotot framgår att det inte fanns några avfallshögar inom verksamhetsområdet när bolaget lämnade fastigheten den 31 december 2016. Avfallshögarna har tillkommit efter år 2018.

Trots att bolaget inte anser sig ha ett ansvar för det avfall som idag finns på fastigheten har de meddelat miljömyndigheten att de kunde hjälpa fastighetsägaren Fastighets AB Jernhusen att forsla bort avfallet, för att få ett slut på ärendet. När bolaget påbörjade bortforslingen av avfallshögarna stoppades dock åtgärderna av miljöförvaltningen.

Det föreligger inte grund för att döma ut vite eftersom bolaget har visat att fastigheten lämnades väl avstädat när hyresavtalet med Fastighets AB Jernhusen avslutades 31 december 2016 samt eftersom bolaget, trots att bolaget inte anser sig ha ett ansvar för avfallet, har försökt tillmötesgå miljöförvaltningens krav men stoppats från att bortforsla avfallet.

Bolaget har genom ingivet foto från september 2018 taget på verksamhetsområdet uppfyllt det beviskrav som kan ställas på bolaget. För att vite skall kunna dömas ut åligger det miljömyndigheten att visa att avfallshögarna och den aktuella vallen på fastigheten de facto kan härledas till den verksamhet som har bedrivits inom verksamhetsområdet av bolaget.

Nämnden har beretts tillfälle att bemöta yttrandet från VTM Riv AB men har inte hörts av.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen har i ett mål om utdömande av vite att pröva om det föreläggande som ligger till grund för ansökan har delgetts adressaten, om det har vunnit laga kraft, om det är lagligen grundat, om det har överträtts samt om adressaten har haft faktisk och rättslig möjlighet att följa föreläggandet. Mark- och miljödomstolen ska dessutom, under förutsättning att vite ska dömas ut, pröva om ändamålet med vitet förlorat sin betydelse, pröva vitets storlek samt om det finns särskilda skäl att jämka det.

Mark- och miljödomstolen konstaterar inledningsvis att föreläggandet är lagligen grundat, att det har delgetts bolaget samt att det har vunnit laga kraft.

Domstolen har därmed att ta ställning till om bolaget har överträtt föreläggandet i enlighet med vad som har framgått av nämndens ansökan.

Nämnden har ansökt om utdömande av vite avseende tre perioder, 3 mars 2023 till 2 april 2023, 3 april 2023 till 2 maj 2023 och 3 maj 2023 till 2 juni 2023. Nämnden har anfört att åtgärder enligt föreläggandet inte har vidtagits och har till stöd för detta bifogat fotografier samt tjänsteanteckning från tillsynsbesöket på fastigheten den 15 juni 2023 som visar att det fortsatt finns avfall kvar på fastigheten. Nämnden har vidare anfört att någon redovisning i enlighet med föreläggandet inte har inkommit.

Bolaget har invänt att fastigheten lämnades väl avstädad den 31 december 2016, till stöd för detta har bolaget bifogat ett foto. Bolaget har även anført att de transporterat bort avfall från fastigheten som forslats dit av okända personer under åren 2018-2019. De har försökt tillmötesgå nämndens krav genom att hjälpa fastighetsägaren Fastighets AB Jernhusen att forsla bort avfallet men har då stoppats av nämnden.

Det kan noteras att mark- och miljödomstolen i det lagakraftvunna avgörandet i mål M 221-18 har bedömt att de aktuella avfallsmassorna härrör från bolagets verksamhet på fastigheten och att bolaget därmed har ett ansvar för att omhänderta dessa.

Mark- och miljödomstolen bedömer att den av nämnden åberopade bevisningen är tillräcklig för att konstatera att det avfall som omfattas av föreläggandet fanns kvar på fastigheten den 15 juni 2023 och att föreläggandet därmed överträtts avseende punkten 1 för de tre angivna perioderna. Det fotografi som bolaget har gett in motbevisar inte detta. Någon redovisning i enlighet med punkten 2 i föreläggandet har inte inkommit till förvaltningen och föreläggandet har därmed överträtts även i detta avseende för de tre angivna perioderna.

Det har inte framkommit något som medför att bolaget kan antas sakna faktisk eller rättslig möjlighet att följa föreläggandet. Den omständigheten att föreläggandet anger att åtgärderna ska utföras i en viss ordning medför inte att bolaget har saknat faktiska eller rättsliga möjligheter att efterkomma punkten 2 i föreläggandet (se Mark- och miljööverdomstolens domar den 19 maj 2022 i mål M 4897-21 och mål M 4899-21).

Sammanfattningsvis bedömer mark- och miljödomstolen att det är visat att föreläggandet har överträtts i enlighet med vad som framgått av ansökan. Det har inte framkommit att bolaget har haft något giltigt skäl för att inte följa föreläggandet. Bolaget har inte närmare angett på vilket sätt nämnden skulle ha

hindrat bolaget från att följa föreläggandet och ingenting i utredningen talar för att så skulle ha skett. Det saknas därmed skäl att avslå ansökan på den grunden. Det har inte framkommit några omständigheter som visar att ändamålet med vitet har förlorat sin betydelse. Nämndens ansökan om utdömande av vite ska därmed som utgångspunkt bifallas och bolaget förpliktas att till staten betala vite. Avslutningsvis tar mark- och miljödomstolen ställning till om det föreligger skäl för jämkning.

Så som framgår ovan har frågan om utdömande av det förelagda löpande vitet bedömts ett flertal gånger och vitet har hittills dömts ut för ett stort antal perioder till ett sammanlagt belopp om 662 500 kronor.

Mark- och miljödomstolen gör bedömningen att man även måste beakta syftet med ett vitesföreläggande och effekterna av att löpande vite för ett stort antal tidsperioder redan har dömts ut utan att den önskade åtgärden tvingats fram.

Vitesförelägganden enligt miljöbalken är i första hand påtryckningsmedel för tillsynsmyndigheten att tvinga en tredskande adressat att utföra en åtgärd vilken han enligt miljöbalken funnits skyldig att vidta. Miljöbalken är en skyddslagstiftning för människors hälsa och miljön. Den förelagda åtgärden behöver alltså vidtas för att skydda människors hälsa eller miljön så att miljöbalken uppfylls. I nu aktuellt fall förefaller det som om trots att en lång rad utdömanden har skett så har adressaten inte utfört de förelagda åtgärderna. Skyddssyftet med miljöbalken har inte uppnåtts.

Trots att syftet med föreläggandet inte uppnåtts kan det sammanlagda vitesbeloppet som döms ut inte tillåtas att bli hur stort som helst. Mot bakgrund av att det redan dömts ut viten om 662 500 kronor föreligger det nu skäl att jämka vitet för nu aktuella tre perioder. Nämnden har begärt utdömt vitet med 25 000 kronor för varje period tillsammans 75 000 kronor. Mark- och miljödomstolen gör emellertid bedömningen att vitet bör jämkas till en fjärdedel av det begärda beloppet motsvarande 6 250 kronor per period vilket blir 18 750 kronor för alla tre perioderna.

Ansökan om utdömande av vite före perioderna 3 mars till 2 april, 3 april till 2 maj och 3 maj till 2 juni 2023 ska därmed bifallas, men endast med det jämkade beloppet 18 750 kronor.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (MMD- 02)

Överklagande senast den 4 december 2023.

Peter Ardö

I domstolens avgörande har deltagit chefråds mannen Peter Ardö. Föredragande har varit beredningsjuristen Johanna Linderos.

Hur man överklagar Mark- och miljööverdomstolens avgörande

Den som vill överklaga Mark- och miljööverdomstolens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Mark- och miljööverdomstolen.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till Mark- och miljööverdomstolen senast den dag som anges i slutet av Mark- och miljööverdomstolens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar Mark- och miljööverdomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningsstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rätts-tillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvilla förekommit eller att målets utgång i Mark- och miljööverdomstolen uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress, e-postadress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (domstolens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstodomstolen.se